

Urszula Szybowska
Biblioteka Gdańska PAN
Gdańsk

**Publikacje Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie
z lat 1901 – 1938
w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN.**

Wstęp

Charakterystyka zbioru publikacji Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie (1901 – 1938), z zasobów Biblioteki Gdańskiej PAN, jest częścią projektu [1] bibliotecznego *Anglicana i americana w zbiorach Biblioteki Gdańskiej*, którego głównym założeniem jest opisanie i przybliżenie czytelnikowi tej części zasobów gdańskiej Książnicy, która mieścić się będzie w zaproponowanej definicji *anglicanów i americanów*.

Trudno jest znaleźć w literaturze fachowej pełną definicję obu pojęć, tj. *anglicanów* i *americanów*. W niniejszej pracy, jak i w całym projekcie, w określeniu *obu terminów* przyjęto pięć wyznaczników:

1. język (*angielski*);
2. tematyka (*dotyczące lub związane z Wielką Brytanią /anglicana/, lub ze Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej /americana/*);
3. miejsce wydania (*Wielka Brytania /anglicana/ oraz Stany Zjednoczone Ameryki Północnej /americana/*);
4. czas wydania (*XVIII w. - XX w.*);
5. sposób wydania (metodę reprodukcji obrazu/pisma), tj. *druk*;

W projekcie, którego częścią jest niniejsza praca, *anglicana* i *americana* rozumiane są, jako dokumenty, wydane drukiem w Wielkiej Brytanii, lub w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w okresie od XVIII w. do wieku XX, w języku angielskim, związane z, lub dotyczące tych dwóch krajów anglosaskich.

O kolekcji

W bibliotekach całego świata znajdują się liczne zbiory, częścią, których są *anglicana* i *americana*. Biblioteka Gdańska PAN, obok bardzo cennych zbiorów takich, jak średniowieczne rękopisy, inkunabuły, stare druki oraz materiały przeróżnego charakteru z XIX, XX i XXI wieku, posiada także *americana*. Niniejsza praca, będąca pierwszą częścią projektu bibliotecznego: *Anglicana i americana w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN*, stanowi prezentację wybranych *americanów* z zasobów Biblioteki Gdańskiej. Zanalizowano tu pokrótce zwartą i jednolitą kolekcję, zawierającą publikacje Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie z lat 1901-1938.

Badania „z autopsji” waszyngtońskiego księgozbioru pozwoliły ustalić następujące fakty:

1. Obecność we wszystkich egzemplarzach znaku własnościowego w postaci pieczęci biblioteczej z napisem ZUR DANZIGER STADT BIBLIOTHEK [2];
2. Obecność we wszystkich egzemplarzach numerów ewidencji akcesji [3] naniesione ołówkiem na górze karty tytułowej;
3. W dwóch egzemplarzach, obecność książkowego znaku własnościowego w postaci naklejki – w pierwszym przypadku z napisem *Geschenk des Magistrats der Stadt Danzig* (Dar Rady Miasta Gdańska) [4], a w drugim z napisem *Geschenk des Westpreussischen Geschichtsvereins* (Dar Zachodniopruskiego Związku Historycznego) [5].

Analizując zaś „Sprawozdania z działalności Danziger Stadt Bibliothek” („Bericht über die Verwaltung der Stadtbibliothek zu Danzig für das Verwaltungsjahr”) z lat 1898- 1937, które szczęśliwym trafem zachowały się do dnia dzisiejszego, autorka tej pracy natrafiła dwukrotnie w treści tychże raportów na ślad, świadczący o kontaktach Danziger Stadt Bibliothek z Biblioteką Kongresu w Waszyngtonie [6] („Bericht über die Verwaltung der Stadtbibliothek zu Danzig” za l. 1905 i 1907; sygn. Od 19617 8°).

Wnioskując z wyżej przedstawionych faktów, można przypuszczać, że publikacje Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie, będące obecnie w posiadaniu przez Bibliotekę Gdańską, zostały prawdopodobnie [7] nabyte, jako dar (Rady Miasta Gdańska, lub (i) Zachodniopomorskiego Towarzystwa Historycznego). A może waszyngtoński zbiór trafił do gdańskiej Książnicy w ramach wymiany Danziger Stadt Bibliothek z Biblioteką Kongresu w Waszyngtonie. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że publikacje te zasilają zasób Danziger Stadt Bibliothek w sposób systematyczny (na przestrzeni lat 1901-1938, data w numerze akcesyjnym zgodna jest z datą wydania danej pozycji, lub jest nieco późniejsza). Wnioskując z zachowanych numerów akcesyjnych, można przypuszczać, że być może była to roczna prenumerata w latach 1910-1938. Ze względu na jednolity charakter tych publikacji (są to materiały biblioteczne z

Biblioteki Kongresu), nasuwa się przypuszczenie, że ówczesna dyrekcja [8] Danziger Stadt Bibliothek, pragnęła pozyskać nowoczesne materiały o tematyce bibliotecznej, które umożliwiłyby pracownikom Biblioteki rozwijać się zawodowo, naśladując, lub krytycznie oceniając modele organizacji biblioteki stosowane poza Gdańskiem.

Z formalnego punktu widzenia omawiane tu publikacje z Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie stanowią zespół materiałów bibliotecznych tejże biblioteki. Pochodzą one z pierwszych dekad XX wieku, a więc z okresu pełnienia funkcji dyrektora tej placówki (1899r.-1939r.) przez Herberta Putnama (ur.20.09.1861r.-zm.14.08.1955r.) [9], pierwszego bibliotekarza, który uporządkował zastany w Bibliotece Kongresu księgozbiór, klasyfikując i katalogując go oraz rozbudowując tenże zbiór o liczne nowe nabytki. Putnam był współtwórcą jednego z najpopularniejszych dziś w świecie, obok Klasyfikacji Dziesiętnej Deweya (KDD), czy Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej (UKD) [10], systemów klasyfikacji bibliotecznej, tzw. klasyfikacji Biblioteki Kongresu (KBK)), stworzył zasady katalogu oraz zorganizował służbę informacji bibliotecznej. To właśnie dzięki jego staraniom Biblioteka Kongresu stała się jedną z największych bibliotek na świecie). [11]

W części pierwszej tej pracy zamieszczono wykaz wszystkich materiałów z waszyngtońskiej kolekcji (115 poz.), z uwzględnieniem sygnatury, tytułu oraz roku wydania. Następnie przedstawiono charakterystykę wybranych publikacji (1. *Library of Congress Classification. 1904. sygn. Aa 13 383* ^{4°}; 2. *Report of the Library of Congress. 1901. sygn. Aa 13 363* ^{8°}; 3. *Select List of Recent Purchases in Certain Departures of Literature. 1904. sygn. Aa 13 365* ^{8°}). Na koniec zawarte zostały wnioski podsumowujące, dotyczące publikacji Biblioteki Kongresu, wydawanych w latach 1901-1938, a zgromadzonych jeszcze przed II wojną światową w Bibliotece Gdańskiej PAN.

Wykaz publikacji bibliotecznych
Biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych w Waszyngtonie
z lat 1901-1938

w zasobach Biblioteki Gdańskiej PAN w Gdańsku:

1. **Aa 13383** ^{4°} Library of Congress. Classification. 1901-1938
2. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1901
3. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1902
4. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1903
5. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1904
6. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1905
7. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1906
8. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1907
9. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1908
10. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1909
11. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1910
12. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1911
13. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1912
14. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1913
15. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1914
16. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1915
17. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1916
18. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1917
19. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1918
20. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1919
21. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1920
22. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1921
23. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1922
24. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1923
25. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1924
26. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1925
27. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1926
28. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1927
29. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1928
30. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1929
31. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1930
32. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1931
33. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1932
34. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1933
35. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1934
36. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1935
37. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1936
38. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1937
39. **Aa 13363** ^{8°} Report of the Librarian of Congress. 1938
40. **Aa 13365** ^{8°} Select list of recent purchases in certain departments of literature. 1904.
41. **Aa 13308** ^{8°} Publications issued since 1897. 1906-1920
42. **Aa 13370** ^{8°} Division of documents. Monthly list of state publications. 1910

43. **Aa 13373** ^{4°} A check list of American (...) eighteenth century newspapers in the Library of Congress. 1912
44. **Aa 13374** ^{4°} Calendar of the papers of John Jordan Crittenden. 1913
45. **4 in Aa 30** ^{4°} The Library of Congress trust fund board. 1926
46. **Aa 13381** ^{8°} The Library of Congress and its work. 1907
47. **Aa 13384** ^{4°} Classification outline scheme of classes. 1910
48. **Aa 13387** ^{4°} Preliminary list of subject subdivisions (a) under number of countries or states (b) under cities (c) under general subjects. 1910
49. **Aa 13388** ^{8°} Subject headings with local headings. 1925
50. **Aa 13390** ^{4°} Catalogue. Scores M (1000-1268) Orchestral Music. 1912
51. **Aa 13391** ^{8°} Literature subject headings with list for Shakespeare collections and language subject headings. 1926
52. **Aa 13395** ^{4°} Catalogue of early books on music (before 1800). 1913
53. **Aa 13396** ^{4°} Catalogue of opera librettos printed before 1800. 1914
54. **Aa 13398** ^{8°} Handbook of manuscripts in the Library of Congress. 1918
55. **Aa 13399** ^{8°} Accessions of manuscripts, broadsides and British transcripts. 1926
56. **Aa 13426** ^{2 4°} List of references on reciprocity. 1910
57. **Aa 13403** ^{8°} Division of bibliography. Select list of books on the cabinet of England and America. 1903
58. **Aa 13405** ^{8°} List of references on federal control of commerce corporations. 1904
59. **Aa 13405** ^{3 8°} List of references on federal control of commerce and corporations. 1913
60. **Aa 13406** ^{4°} List of references on federal control of commerce. 1914
61. **Aa 13407** ^{8°} List of references on the United States consular service. 1905
62. **Aa 13409** ^{8°} Select list of books on railroads in foreign countries. Government regulations. 1905
63. **Aa 13411** ^{4°} Select list of references on impeachment. 1905
64. **Aa 13414** ^{8°} Select list of references on Anglo-Saxon interests. 1906
65. **Aa 13416** ^{8°} Select list of references on the negro questions. 1906
66. **Aa 13418** ^{8°} Select list of works relating to employers liability. 1906
67. **Aa 13421** ^{8°} List of works relating to the French alliance in the American Revolution. 1907
68. **Aa 13423** ^{8°} Select list of books with references on iron and steel in commerce. 1907
69. **Aa 13426** ^{8°} Select list of books with references to periodicals on reciprocity with Canada. 1907
70. **Aa 13428** ^{8°} Select list of works relating to taxation of inheritance and of income. 1907
71. **Aa 13430** ^{8°} List of more recent works on federal control of commerce and Corporations. 1907
72. **Aa 13432** ^{4°} Preliminary check list of American almanach 1639-1800. 1907
73. **Aa 13433** ^{8°} Select list of books with references to periodicals relating to currency and banking. 1908
74. **Aa 13434** ^{8°} Select list of references on working men's insurance. 1908
75. **Aa 13435** ^{8°} Select list of references on corrupt practices in elections. 1908
76. **Aa 13436** ^{8°} A list of works related to the first and second banks of the United States with chronological list of reports. 1908
77. **Aa 13437** ² List of works related to government regulation of insurance. 1908
78. **Aa 13439** ^{4°} Dramatic music <Class M 1500, 1510, 1520> Catalogue of full scores composed by O. G. Th. Sonneck. 1908
79. **Aa 13478** ^{8°} A check list of the literature and other material in the Library of Congress on the European War. 1918
80. **Aa 13442** ^{8°} Select list of references on the valuation and capitalization of railroads. 1909
81. **Aa 13444** ^{8°} List of works related to the supreme court of the United States. 1909
82. **Aa 13446** ^{4°} Select list of references on the cost of living and prices. 1910
83. **Aa 13448** ^{8°} Select list of references on sugar chiefly in its economic aspects. 1910

84. **Aa 13450** ^{8°} Duplicate periodicals and serials available for exchange. 1910
85. **Aa 13453** ^{4°} Additional references relating to reciprocity with Canada. 1911
86. **Aa 13454** ^{4°} Select list of references on boycotts and insurrections in labor disputes. 1911
87. **Aa 13455** ^{4°} Additional references relating to taxation of incomes. 1911
88. **Aa 13456** ^{4°} Additional references relating to popular election of senators. 1911
89. **Aa 13457** ^{4°} Additional references relating to mercantile marine subsidies. 1911
90. **Aa 13458** ^{4°} Select list of references on wool. 1911
91. **Aa 13459** ^{4°} Select list of references on boycotts and insurrections in labor disputes. 1911
92. **Aa 13460** ^{4°} Select list of references on employer's liability. 1911
93. **Aa 13461** ^{4°} Select list of references on parcels post. 1911
94. **Aa 13462** ^{8°} Select list of references on the initiative, referendum and recall. 1912
95. **Aa 13463** ^{4°} Select list of references on capital punishment. 1912
96. **Aa 13464** ^{4°} Select list of references on impeachment. 1912
97. **Aa 13465** ^{4°} Select list of references on the conservation of natural resources. 1912
98. **Aa 13466** ^{4°} Additional references on the cost of living and prices. 1912
99. **Aa 13472** ^{4°} Select list of references on commission government for cities. 1913
100. **Aa 13473** ^{4°} Select list of references on the monetary question. 1913
101. **Aa 13475** ^{8°} Select list of references on economic reconstruction. 1919
102. **Aa 13476** ^{8°} List of references on the treaty making power. 1920
103. **Aa 13477** ^{4°} List of recent references on the income tax. 1921
104. **5 in: Aa 36** ^{4°} International exchange of government publications. 1927
105. **14 in: Aa 53** ^{4°} The collection of government publications. A survey of the more important accessions of the Division of Documents. 1930
106. **10 in: Aa 43** ^{4°} The collection of government publications. A survey of the more important accessions (...). 1931
107. **15 in: Aa 53** ^{4°} The annex of the Library of Congress. 1937
108. **Aa 13483** ^{8°} List of periodicals. 1909
109. **Aa 13484** ^{8°} List of publications of educational institutions. 1909
110. **Aa 13486** ^{8°} List of miscellaneous publications. 1909
111. **Aa 13487** ^{8°} List of publications of societies. 1909
112. **Aa 13488** ^{8°} List of American historical serials. 1909
113. **Aa 13490** ^{8°} Handbook and carddistribution with references to Bulletins. 1925
114. **Aa 13498** ^{8°} Room for the blind. 1925
115. **Aa 13501** ^{8°} Division of Documents. Annual report of the chief. 1937

Rodzaje i charakterystyka publikacji bibliotecznych z waszyngtońskiej Biblioteki Kongresu w zasobach Biblioteki Gdańskiej PAN

Spis bibliotecznych publikacji rozpoczyna pozycja zatytułowana *Library of Congress. Classification. Washington, Government Printing Office, 1904-1927* [Biblioteka Kongresu. Klasyfikacja piśmiennictwa Waszyngton, Rządowa Oficyna Drukarska, 1901-1927] (sygnatura: Aa 13 383 4°).

Jest to 24-zeszytowy katalog dziedzinowy piśmiennictwa, obejmujący zasoby Biblioteki Kongresu z lat 1904-1927. Ten wieloczęściowy spis został zorganizowany według zasad amerykańskiej klasyfikacji, tzw. Klasyfikacji Biblioteki Kongresu (KBK) [The Library of Congress Classification (LCC)], której Herbert Putnam, wyżej wspomniany wybitny dyrektor Biblioteki Kongresu, był współtwórcą. *Herbert Putnam, z pomocą Charles'a Ammi Cutter'a, jako pierwszy rozwinął system klasyfikacji piśmiennictwa w 1897 roku, zanim rozpoczął pracę na stanowisku dyrektora Biblioteki Kongresu. (...) Wszystkie grupy, z wyjątkiem K (Prawo) oraz części działu B (Filozofia i Religia), były dobrze rozwinięte do momentu odejścia Putnama na emeryturę w roku 1939.* [12]

Charakterystyczną cechą Klasyfikacji Biblioteki Kongresu jest to, że notacja stosowana w tym systemie jest alfanumeryczna, będąca połączeniem ciągu liter alfabetu łacińskiego oraz cyfr arabskich. Każda pozycja ze zbioru *Classification* została oznaczona odpowiednim symbolem alfabetu łacińskiego, i tak konkretna litera odpowiada jednej dziedzinie wiedzy. Ad exemplum, w publikacji *Library of Congress. Class B PHILOSOPHY* znajdziemy dane bibliograficzne dotyczące dzieł filozoficznych, w *Library of Congress. Class H SOCIAL SCIENCES* ujęte zostały dane związane z pracami z zakresu socjologii, a w *Library of Congress. Class Z BIBLIOGRAPHY AND LIBRARY SCIENCE* zawiera publikacje z zakresu bibliografii i bibliotekarstwa.

Zamieszczona poniżej lista to rejestr 24 publikacji wydawanych w Bibliotece Kongresu w Waszyngtonie (przez Rządową Oficynę Drukarską) od roku 1904 do 1927, pod wspólnym tytułem *Classification*, a w chwili obecnej będących w posiadaniu przez BG PAN:

Library of Congress. Classification (sygnatura

Aa 13 383 ^{4o} [dla wszystkich 24 części]):

1. Classification. Washington. Government Printing Office. 1911
Class **A** GENERAL WORKS POLYGRAPHY.
2. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **B** PHILOSOPHY.
3. Classification. Washington. Government Printing Office. 1915.
Class **C** AUXILIARY SCIENCES OF HISTORY.
4. Classification. Washington. Government Printing Office. 1916.
Class **D** UNIVERSAL AND OLD WORLD HISTORY.
5. Classification. Washington. Government Printing Office. 1913.
Class **E –F** AMERICA 2nd edition.
6. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **G** GEOGRAPHY, ANTHROPOLOGY, SPORTS and GAMES.
7. Classification. Washington. Government Printing Office. 1915.
Class **GR** FOLK-LORE **GT** MANNERS AND CUSTOMS COMPLETING
Class **G**: GEOGRAPHY, ANTHROPOLOGY, SPORTS and GAMES.
8. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **H** SOCIAL SCIENCES.
9. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **J** POLITICAL SCIENCE.
10. Classification. Washington. Government Printing Office. 1924.
Class **J** POLITICAL SCIENCE 2nd edition.
11. Classification. Washington. Government Printing Office. 1911.
Class **L** EDUCATION.
12. Classification. Washington. Government Printing Office. 1904.
Class **M** MUSIC Class **ML** LITERATURE OF MUSIC
Class **MT** MUSICAL INSTRUCTION.
13. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **N** FINE ARTS.
14. Classification. Washington. Government Printing Office. 1905. Class **Q** SCIENCE.
15. Classification. Washington. Government Printing Office. 1913.
Class **Q** SCIENCE.
16. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **R** MEDICINE.
17. Classification. Washington. Government Printing Office. 1911.
Class **S** AGRICULTURE - PLANT AND ANIMAL INDUSTRY.
18. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **T** TECHNOLOGY.
19. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **U** MILITARY SCIENCE.
20. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **V** NAVAL SCIENCE.
21. Classification. Washington. Government Printing Office. 1910.
Class **Z** BIBLIOGRAPHY AND LIBRARY SCIENCE.
22. Classification. Washington. UNITED STATES Government Printing Office. 1927.
Class **Z** BIBLIOGRAPHY AND LIBRARY SCIENCE 3rd edition.
23. Classification. Washington. Government Printing Office Library Branch. 1921.
UNIVERSAL AND OLD WORLD HISTORY / EUROPEAN WAR.

W systemie Klasyfikacji Biblioteki Kongresu nie wykorzystano następujących znaków: **L,O,W,X** oraz **Y**. Patrząc na powyższą listę dostrzega się oczywisty fakt, że, w porównaniu z oryginałem (dla przypomnienia, umieszczono go poniżej), brakuje na niej dwóch pozycji **K** i **P**, odpowiadającym kolejno PRAWU oraz JĘZYKOM I LITERATURZE. Dwie dziedziny są na tej liście bez oznaczeń literowych, tj. LITERATURE [LITERATURA] oraz UNIVERSAL AND OLD WORLD HISTORY [POWSZECHNA HISTORIA ŚWIATA] / EUROPEAN WAR [WOJNA EUROPEJSKA] .

W niniejszej pracy, 24 pozycje (wchodzące w skład zespołu materiałów bibliotecznych występujących pod wspólnym tytułem: *Library of Congress. Classification* (ze zbiorów BG PAN) – omówione powyżej, zostały ułożone w alfabetycznej kolejności, a nie w porządku chronologicznym; w ten sposób łatwiej zauważa się cechy charakterystyczne Klasyfikacji Biblioteki Kongresu [KBK], jednego z najbardziej rozpowszechnionych systemów klasyfikacji bibliotecznej w świecie od ponad stu lat.

Dla porównania, poniżej został przedstawiony schemat KBK (jego wersja współczesna, bogatsza o jeden punkt; za czasów Putnama nie było na liście grupy X):

1. A - General Works [Dzieła ogólne]
2. B - Philosophy, Psychology, Religion [Filozofia, psychologia, religia]
3. C - Auxiliary Sciences of History [Nauki pomocnicze historii]
4. D - History: General and outside the Americas [Historia ogólna oraz historia starego świata (krajów spoza kontynentów amerykańskich)]
5. E - History: United States [Historia Stanów Zjednoczonych]
6. F - History: United States Local and America [Historia Stanów Zjednoczonych oraz Ameryki]
7. G - Geography [Geografia]
8. H - Social Sciences [Nauki społeczne]
9. J - Political Science [Nauki polityczne]
10. K - Law [Prawo]
11. **X (non-LC) - Non Common Law** [Systemy prawne poza krajami anglosaskimi [13]]
12. L - Education [Oświata]
13. M - Music [Muzyka]
14. N - Fine Arts [Sztuki piękne]
15. P - Language and Literature [Języki i literatura]
16. Q - Science [Nauki ścisłe]
17. R - Medicine [Medycyna]
18. S - Agriculture [Rolnictwo]
19. T - Technology [Technika]

- 20. U - Military Science [Nauki wojskowe]
- 21. V - Naval Science [Marynistyka]
- 22. Z - Library Science [Bibliotekoznawstwo] [14]

Klasyfikacja Biblioteki Kongresu (LCC) jest systemem, który ukształtował się na przełomie XIX i XX wieku w celu uporządkowania i lepszego zorganizowania zbiorów książek w Bibliotece Kongresowej. W ciągu XX wieku system ten został również przyjęty przez inne biblioteki, w szczególności duże biblioteki akademickie w Stanach Zjednoczonych. (...) System ten dzieli wszystkie dziedziny wiedzy na 21 podstawowych klas (grup), każdą z nich określając poszczególnym symbolem alfabetu łacińskiego. Większość z tych grup literowych jest dalej dzielona na bardziej szczegółowe podgrupy, określone dwoma lub trzema alfabetycznymi oznaczeniami. Na przykład, grupa N, SZTUKA, posiada podgrupy NA, ARCHITEKTURA; NB, RZEŹBA; ND, MALARSTWO; jak również kilka innych podgrup. [15] Obok Klasyfikacji Dziesiętnej Deweya (KDD) [Dewey Decimal Classification (DDC)] i Uniwersalnej Klasyfikacji Dziesiętnej (UKD) [Universal Decimal Classification (UDC)], klasyfikacja dziedzinowa stosowana w Bibliotece Kongresu od czasów Putnama jest obecnie najczęściej używanym systemem w świecie.

W Library of Congress. Classification każda z 24 części katalogu piśmiennictwa poprzedzona jest słowem wstępnym. I tak na przykład w tej, która omawia Grupę D (Class D HISTORY: GENERAL AND OLD WORLD) odnajdujemy ciekawy fragment, w swej treści ukazujący prosty, logiczny i niezwykle przejrzysty sposób porządkowania, zarządzania i uprzystępniania zbiorów w Bibliotece Kongresu w Waszyngtonie, obowiązujący od czasów dyrektora Herberta Putnama do chwili obecnej: klasyfikacja jest zarazem sztuką i nauką, i z tego też powodu doskonałość formy ma swe głębokie uzasadnienie. Najistotniejsze cechy schematu klasyfikacji winny być na planie pierwszym, szczegóły zaś nie mogą przesłaniać rzeczy ważnych, zaś odsyłacze do materiałów związanych tematycznie powinny być zredukowane do minimum, bo znacznie bardziej istotne jest (...) ukazanie, co zostało w nim ujęte, niż koncentrowanie uwagi na tym, co w nim nie zostało uwzględnione. [16]

Reasumując, należy podkreślić fakt, że specyfika KBK, wynikała bezpośrednio z tego, że system ten został opracowany dla potrzeb już istniejącego księgozbioru (!), a w jego budowie kierowano się zasadniczo względami praktycznymi, wygodną kolejnością poszczególnych grup dokumentów, uwzględniono również specyfikę zbiorów jednej z największych w świecie bibliotek, szczególnie bogatej w literaturę prawniczą, historyczną i polityczną oraz potrzeby jej zasadniczych użytkowników, parlamentarzystów, polityków, prawników. System ten nie stanowi zwartej, jednolitej całości, gdyż jego poszczególne działy były tworzone przez różne zespoły bibliotekarzy, w różnych okresach [17]. Znajdujący się w Bibliotece Gdańskiej PAN 24-zeszytowy katalog dziedzinowy piśmiennictwa (sygn. Aa 13 383^{4o}), stanowi unikatowe źródło do bezpośredniej analizy Klasyfikacji Biblioteki Kongresu.

Drugi tytuł z listy publikacji bibliotecznych pochodzących z waszyngtońskiej Biblioteki Kongresowej, a obecnie stanowiących część zbiorów Biblioteki Gdańskiej PAN, to *Raport* samego Herberta Putnama (pełny tytuł brzmi: ***Report of the Librarian of Congress for the Fiscal Year Ending June 30, 1901. Washington. Government Printing Office. 1901.*** [Raport Bibliotekarza Kongresu za rok fiskalny kończący się 30 czerwca 1901 r. Waszyngton. Rządowa Oficyna Drukarska.] (sygnatura: Aa 13 363^{8o}).

Raport ten, będący sprawozdaniem z działalności Biblioteki w okresie od 1897 do 1901 roku, stanowi pieczołowicie zebrany zbiór wielu danych i faktów związanych z funkcjonowaniem waszyngtońskiej Librarii. Dowiadujemy się z niego między innymi, jaki był stan faktyczny tej placówki przed objęciem w niej funkcji dyrektora przez H. Putnama oraz na początku jego dyrektorowania. Czytamy w *Raporcie* o trudnościach związanych z przeprowadzką do nowego gmachu (1897r.), o problemach z katalogowaniem, o doskonaleniu organizacji pracy w Bibliotece, o ustanowieniu standardów tworzenia opisów bibliotecznych, o nowych nabytkach ... Twórca *Raportu* konstatuje, że Biblioteka wchodzi w nowe stulecie w dużo lepszej kondycji, w porównaniu z okresem wcześniejszym, podkreśla rolę Biblioteki, jako służebną dla Kongresu, Rządu, innych bibliotek, oraz dla nauki. *Raport* został podzielony na trzy części:

Część I ogranicza się do zwięzłego przedstawienia operacji finansowych prowadzonych w zakończonym roku fiskalnym;

Część II poświęcona jest m.in. konstytucji biblioteki, jej organizacji, historii, jak również różnym jej departamentom;

Część III to kolekcja zdjęć przedstawiających m.in. sam budynek Biblioteki Kongresu i niemal wszystkie jego pomieszczenia, na przykład czytelnię dla osób niewidomych, czy pomieszczenia magazynowe; znajdujemy tu również faksymile m.in. karty katalogowej i zamówienia na książki.

Kolejna pozycja (nr 3) z rejestru waszyngtońskich publikacji bibliotecznych, oznaczona w KATALOGU SYSTEMATYCZNYM Biblioteki Gdańskiej PAN sygnaturą Aa 13 365^{8o}, to ***Select List of Recent Purchases in Certain Departments of Literature 1901-1903. Reprint from the Report of the Librarian of Congress for the Fiscal Year Ending June 30, 1903. Washington. Government Printing Office. 1904.*** [Wybrane pozycje z listy najnowszych nabytków w niektórych działach literatury 1901-1903. Przedruk z Raportu Bibliotekarza Kongresu za rok fiskalny kończący się 30 czerwca 1903 rok. Waszyngton. Rządowa Oficyna Drukarska 1904].

Jak czytamy we wstępie: *Tworząc ją [listę] nie podjęto próby zanotowania wszystkich ważnych nabytków Biblioteki w ostatnich dwóch latach, lecz zaledwie przedstawiono w zarysie charakterystyczne cechy tych*

nabytków. [18] By zorientować się w charakterze ówczesnych zamówień, wystarczy zapoznać się ze spisem treści *Select List*. Występują tu takie hasła jak m.in.: ***Monumenta, Codices, Paleography, Archeology, Art and Architecture, American antiquities, British history, Economics, International law, Ethnology, Oriental languages, Bibliography and documents*** (*Materiały źródłowe, Kodeksy, Paleografia, Archeologia, Sztuka i architektura, Historia Ameryki przedkolumbijskiej, Historia Wielkiej Brytanii, Ekonomia, Prawo międzynarodowe, Etnologia, Języki Dalekiego Wschodu, Bibliografia i dokumentalistyka*).

Wśród waszyngtońskich materiałów bibliotecznych z Biblioteki Kongresu, obok tych wyżej opisanych, znajdują się również inne publikacje (poz. 4-115), dotyczące różnych działów piśmiennictwa. Są to na przykład katalogi zapisów nutowych sprzed 1800 roku, spisy osiemnastowiecznej prasy amerykańskiej, jak również publikacje dotyczące działalności samej Biblioteki Kongresu oraz jej systemowi klasyfikacji bibliotecznej. Ponadto figurują tu także liczne spisy piśmiennictwa dotyczącego zróżnicowanych tematycznie zagadnień takich, jak służba konsularna Stanów Zjednoczonych, sądownictwo (np. oskarżenia z tytułu uchybienia godności urzędu (impeachment), kara śmierci, odpowiedzialność pracodawcy, ubezpieczenia i podatki, bankowość, przemysł, kolejnictwo, edukacja, problematyka społeczna (np. problem afro-amerykańskiej części społeczeństwa amerykańskiego (negro problem), czy ochrona bogactw naturalnych. Pamiętając, że początkowo jedyną funkcją Biblioteki Kongresu Stanów Zjednoczonych było „obsługiwanie” samego Kongresu, jak i agend rządu amerykańskiego, nie dziwi charakter piśmiennictwa skatalogowanego w tej Książnicy.

Podsumowanie

W pierwszej części projektu: *Anglicana i americana w zbiorach Biblioteki Gdańskiej PAN* przedstawiono spis amerykańskich publikacji bibliotecznych (poz. od 1-115; sygn. Aa 13383^{4o} - Aa 13501^{8o}), będących dziś w posiadaniu przez Bibliotekę Gdańską PAN, które wydają się być interesującym zbiorem z wielu względów.

Kolekcja ta zwraca naszą uwagę nie tylko liczebnością pozycji (115 publikacji; 78 jednostek katalogowych), ale i tym, że może stanowić ciekawy materiał badawczy dla zainteresowanych dziejami i rozwojem Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie.

Biblioteka Kongresu Stanów Zjednoczonych to jedna z największych bibliotek współczesnego świata. Sięga ona swymi początkami AD 1800. Od czasów Herberta Putnama, tj. od początku XX wieku, po dzień dzisiejszy pełni rolę biblioteki narodowej, oprócz tego, że obsługuje Parlament i agendy rządu USA, co wcześniej było jedyną jej funkcją. *Biblioteka Kongresu w Waszyngtonie pełni rolę w Stanach Zjednoczonych zarówno biblioteki narodowej, jak i biblioteki, z której korzysta amerykańska legislatura.*

[19] Jest to światowe centrum prac naukowych w zakresie *bibliotekarstwa, informacji nauk., bibliografii, komputeryzacji, automatyzacji przechowywania i wyszukiwania zbiorów bibliotecznych.* [20] Biblioteka Kongresu posiada ponad 115 mln woluminów (7 % zbiory sławistyczne, największy w USA zbiór polskich książek). Obecnie posiada ona: 3 budynki (22 czytelnie, 3 czytelnie kongresmanów i specjalne służby informacyjne) oraz John F. Kennedy Center (biblioteka sztuki). Ma 5 tysięcy pracowników, system komputerowy 13 mln rekordów, 3000 terminali. [21] Ze zbiorów tej wyjątkowej biblioteki oprócz reprezentantów władz wykonawczych i ustawodawczych w Stanach Zjednoczonych korzystają także nauczyciele, artyści i naukowcy [22] z całego świata.

Na kartach wszystkich publikacji wchodzących w skład waszyngtońskiej kolekcji pochodzącej ze zbiorów Biblioteki Gdańskiej PAN, spotyka się czytelnik z nazwiskiem Herberta Putnama. I nic w tym dziwnego, gdyż był on, jak to już wcześniej wspomniano, wybitnym dyrektorem tej placówki w okresie, z którego pochodzą omawiane tu pozycje.

Herbert Putnam studiował prawo, a przed objęciem funkcji dyrektora Biblioteki Kongresu (1899 r.) pracował w zawodzie bibliotekarza, na różnych szczeblach tego stanowiska, odnosząc wiele sukcesów oraz zdobywając ważne doświadczenie zawodowe, które miało mu się przydać w późniejszym okresie. Zawsze przyświecała mu idea upowszechnienia dostępu do książki (był pomysłodawcą m.in. “wypożyczania międzybibliotecznego”). Kiedy proszono go o obronę swego stanowiska w sprawie wysyłania książek poza teren Biblioteki, wyjaśniał, że **ryzyko, jakie pojawia się jest warte podjęcia, ponieważ ‘książka używana wypełnia ważniejszą misję, niż książka, która jest jedynie chroniona, by potencjalnie mogła być użyta w przyszłości’.** [23] Putnam pełnił stanowisko Bibliotekarza Kongresu (the Librarian of Congress) przez 40 lat (!), od 1899 roku do roku 1939, i dzięki jego staraniom Biblioteka Kongresowa w Waszyngtonie stała się jedną z najważniejszych i największych bibliotek świata. Jednym z jego najistotniejszych osiągnięć było wprowadzenie wspomnianego powyżej systemu klasyfikacji piśmiennictwa, tzw. Klasyfikacji Biblioteki Kongresu (KBK).

Historia, jaką widzimy na kartach publikacji Biblioteki Kongresu w Waszyngtonie z lat z lat 1901 – 1938, ujęta w konkretne liczby i fakty (jak na przykład doskonale ilustruje to *Raport* Putnama z roku 1901), pozwala nam poznać pewien etap (pierwsze trzy dekady XX wieku) w rozwoju tej Librarii oraz dowiedzieć się, w jaki sposób przebiegał proces scalania i wzbogacania już istniejącego księgozbioru bibliotecznego, oraz jak udoskonalano metody *zarządzania nim, dla dobra samego księgozbioru, a przede wszystkim dla dobra potencjalnego czytelnika.*

Przypisy

[1] W rozumieniu słownikowym, projekt to przygotowany według ustalonych zasad plan działania [1], który jest „urzeczywistniany” przez pewien okres czasu, mający określony początek i koniec. Jest działaniem twórczym, podejmowanym w celu zrealizowania oryginalnych postulatów. Efektem końcowym projektu, lub każdego jego etapu, jest prezentacja osiągniętych wyników (*Uniwersalny słownik języka polskiego*. [on-line] [dostęp 16 października 2007]. Dostępny w World Wide Web: <http://sjp.pwn.pl/lista.php?co=projekt>).

[2] Taką oficjalną nazwę nosiła w tym czasie Biblioteka Gdańska.

[3] W wyniku badań udało się odnaleźć nie sygnowane księgi wpływów (akcesji), dotyczące okresu końca XIX w. oraz pocz. XX w. (do 1901 r.); niestety nie ma w nich jeszcze żadnych zapisów związanych z omawianym w tej pracy księgozbiorem (co prawda pierwsza na liście publikacji Biblioteki Kongresu, to pozycja wydana właśnie w 1901 r., ale była ona zapewne włączona do zasobów Danziger Stadt Bibliothek nieco później – z numerów akcesyjnych naniesionych na pierwszej publikacji Biblioteki Kongresu wynika, że w 1902 r., a ksiąg akcesyjnych obejmujących okres od 1902 r. niestety nie udało się zlokalizować w dzisiejszych magazynach BG PAN (straty wojenne?))

[4] Być może więc waszyngtońska kolekcja, sprowadzana do Danziger Stadt Bibliothek była finansowana przez Magistrats der Stadt Danzig (Radę Miasta Gdańska).

[5] Drugim źródłem finansowania zakupu publikacji z Waszingtonu mogło być Westpreussischen Geschichtvereins (Zachodniopomorskie Towarzystwo Historyczne).

[6] O charakterze tych kontaktów trudno ostatecznie wyrokować (może był to dar w ramach wymiany Danziger Stadt Bibliothek z Biblioteką Kongresu w Waszyngtonie).

[7] Przedstawia się tu *hipotezę*, gdyż wszelkie dane pochodzą ze znaków proveniencyjnych znalezionych w książkach z kolekcji waszyngtońskiej, a nie z dokumentacji źródłowej, gdyż takowa nie zachowała się do dnia dzisiejszego.

[8] W tych latach (1896-1921) dyrektorem był Otto Günter (ur.1864-zm.1924), wcześniej pracownik kolejno uniwersyteckiej biblioteki w Getyndze oraz Państwowej Biblioteki w Berlinie, znany z tego, że później już jako kierownik Biblioteki Gdańskiej dążył do jej znacznego unowocześnienia oraz stałego doskonalenia metod pracy.

[9] *Britannica – Edycja Polska* t.35 Poznań :Wydawnictwo KURPISZ S.A., 2003, s. 199.

[10] *Encyklopedia wiedzy o książce*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1971, s. 1166.

[11] *Wielka Encyklopedia PWN* t. 22 Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA, 2004, s. 568.

[12] *Wikipedia* [on-line] [dostęp 15 października 2007]. Dostęp w word Wide Web:

www.wikipedia.org/wiki/Library_of_Congress_Classification

Wersja oryginalna : The classification was originally developed by Herbert Putnam with the advice of Charles Ammi Cutter in 1897 before he assumed the librarianship of Congress. (...) By the time of Putnam's departure from his post in 1939 all the classes except K (Law) and parts of B (Philosophy and Religion) were well developed.

[13] Wszystkie tłumaczenia w tym tekście zostały dokonane przez autorkę. W wypadku 'non common law' autorka przyznaje się do niepewności co do poprawności przekładu.

[14] Schemat klasyfikacji [on-line] [dostęp 12 stycznia 2007] Dostępny w Word Wide Web:

www.info.library.yorku.ca/yorkline/lc/lc.html

[15] *Library of Congress Classification* [on-line] [dostęp 15 października 2007]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.loc.gov/catdir/cpsol/lcc.html>

Wersja oryginalna : The Library of Congress Classification (LCC) is a classification system that was first developed in the late nineteenth and early twentieth centuries to organize and arrange the book collections of the Library of Congress. Over the course of the twentieth century, the system was adopted for use by other libraries as well, especially large academic libraries in the United States. (...) The system divides all knowledge into twenty-one basic classes, each identified by a single letter of the alphabet. Most of these alphabetical classes are further divided into more specific subclasses, identified by two-letter, or occasionally three-letter, combinations. For example, class N, Art, has subclasses NA, Architecture; NB, Sculpture, ND, Painting; as well as several other subclasses.

[16] Putman, H. *Library of Congress. Classification. Class D*. Washington: GPO, 1916, str. 3,4.

Wersja oryginalna: (...) classification is an art as well as science, and the perfection of form has, accordingly, a legitimate justification. The salient features of an outline should stand out in all possible clearness, details must not obscure essentials, and references to related material should be reduced to a minimum, for it is much more important for the D scheme to show what is classified here than to call attention to what is not.

[17] *Encyklopedia współczesnego bibliotekarstwa polskiego*. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo, 1976, s. 168.

[18] Putnam, H. *Library of Congress. Select List of Recent Purchases in Certain Departments of literature. 1901-1903. Reprint from the Report of the Librarian of Congress for the Fiscal Year Ending June 30, 1903*. Washington: Government Printing Office, 1904.

Wersja oryginalna: It does not attempt to cover all the important additions to the Library in the past 2 years, but merely to represent in a measure the character of the purchases (...) the trend of the purchases.

[19] *Encyclopedia of Library and Information Science*. V.15. New York: Marcel Dekker, Inc., 1975, s.19.

Wersja oryginalna: The Library of Congress in Washington, D.C. [...] serves as the national library of the United States as well as the library of the nation's legislature.

[20] *Wielka Encyklopedia PWN* t. 15. Warszawa: PWN, 2003, s. 533.

[21] *Wikipedia* [on-line] [dostęp 20 grudnia 2006]. Dostępny w World Wide Web:

http://pl.wikipedia.org/wiki/Biblioteka_Kongresu.

[22] Modrzewska, M. *Biblioteka Kongresu* w: Pismo PG. Grudzień 1998 [on-line] [dostęp 15

października 2007]. Dostępny w World Wide Web: http://www.pg.gda.pl/pismo/98_09/S17.HTM.

[23] *Jefferson's Legacy. A brief History of the Library of Congress*. [on-line] [dostęp 15 października

2007]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.loc.gov/loc/legacy/loc.html#8>.

Wersja oryginalna: When asked to defend his position of sending books outside the Library, the Librarian explained that the risk was worth it because "a book used, is after all, fulfilling a higher mission than a book which is merely being preserved for possible future use.